

Arviointikertomus

2018

Tarkastuslautakunta

28.5.2019

MUURAME

Sisällysluettelo

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely	3
2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi	4
3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	5
4. Henkilöstö 2018	5
5. Konserniohjeistus ja konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen	6
6. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	7
6.1. Kunnanhallitus	8
6.2. Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	8
6.2.1. Varhaiskasvatuspalvelut	9
6.2.2. Perusopetus.....	9
6.2.3. Muuramen lukio	10
6.2.4. Liikkuva Muurame.....	10
6.2.5. Kulttuuri- ja nuorisopalvelut.....	10
6.3. Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta	11
6.3.1. Lautakunnan hallinto	11
6.3.2. Infra ja mittaus, luvat ja valvonta, maankäyttö ja elinkeinot, jätehuolto sekä muu toiminta	11
6.4. Muuramen hyvinvointi -liikelaitos	11
6.5. Eriytetty vesihuolto.....	12
7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	12
8. Kuntastrategia ja sen toimeenpanon seuranta.....	13
9. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle	14

MUURAMEN KUNTA
TARKASTUSLAUTAKUNTA
 1.6.2017–31.5.2021

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan mm. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet seuraavat kunnanvaltuuston valitsemat jäsenet ja varajäsenet:

jäsen	varajäsen
Marianne Lukkarila	Rose Virmanen
Jesse Jääskeläinen	Matti Väänänen
Anssi Lilja	Kaarina Ilomäki
Karita Salopino	Luka Lindqvist
Pentti Haukimäki	Niko Oksa

Puheenjohtajana on toiminut Marianne Lukkarila ja varapuheenjohtajana Jesse Jääskeläinen.

Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut BDO Audiator Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT-tilintarkastaja Jorma Kesä.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman vuosittaisine painopistealueineen ja tarkemman työohjelman kutakin vuotta varten. Lautakunta on pitänyt 12 tilivuoden 2018 arviointiin kohdistunutta kokousta.

Tarkastuslautakunnan kokouksissa on kuultu eri hallintokuntien viranhaltijoita ja henkilöstöä toiminnan organisoinnista, tavoitteiden asettelusta ja niiden toteutumisesta sekä sisäisen valvonnan järjestelyistä. Kokouksissa on ollut kuuluttavina kunnanjohtaja, hallintojohtaja, talous- ja henkilöstöjohtaja, kehittämisjohtaja, ylläpitäjä sekä kiinteistöpäällikkö. Lisäksi on kuultu ja käyty keskustelu kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen puheenjohtajien kanssa.

Arviointivuoden 2018 painopistealueina olivat kunnan kouluihin, päiväkodeihin ja muihin palvelukiinteistöihin ja niiden toimintaan tutustuminen sekä niissä toimivien henkilöiden kuuleminen.

Muutoin arvioinnin pohjana ovat olleet jäsenten vuoden aikana tekemät käytännön havainnot eri lautakuntien alaisesta toiminnasta ja taloudesta. Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2018 talousarvioon, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakerto-

mukseen sekä henkilöstökertomukseen. Lisäksi lautakunta on saanut tilintarkastajan selonteon suorittamistaan tarkastuksista sekä käsitellyt tilintarkastuskertomuksen.

2. Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Vuoden 2017 arviointikertomus

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 27.8.2018 § 40 käsitellyt kunnanhallituksen antamat selvitykset liittyen vuoden 2017 arviointikertomuksen havaintoihin.

Tarkastuslautakunta on antanut valtuustolle 28.5.2017 arviointikertomuksen, johon lautakunta on liittänyt neljä kohtaa kunnanhallituksen vastattavaksi. Tarkastuslautakunta on edellyttänyt kunnanhallitusta vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millä keinoin Muuramessa voidaan lisätä strategian mukaista toimintaa toimialoilla, joka edistää pitkällä aikavälillä kuntalaisten hyvinvointia ja menestystä?
2. Kuntalaisten asiakaskyselyissä saadaan selville näkemyksiä kunnasta ja kunnan palveluista. Miten Muuramen kunta voi lisätä kuntalaisten osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia asiakas- ja kuntalaiskyselyihin?
3. Erikoissairaanhoidon kustannusten jatkuva ylittymisen suhteessa vuosittaiseen talousarvioon
4. Millä toimenpiteillä varmistetaan se, että konserniyhtiöiden tavoitteiden asetanta talousarviossa ja tavoitteiden toteutumisen esittäminen tilinpäätöksessä on konserniohjeen mukaista ja sen lisäksi johdonmukaista, loogista, täydellistä ja laadukasta.

Lisäksi tarkastuslautakunta on painottanut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen perusteiden päättämistä, jonka osalta kunnanhallitus on valmistellut asiaa kuntalain 39 §:n ja hallintosäännön mukaisesti kunnanhallituksen päätettäväksi.

Valtuuston päätöksen mukaan tarkastuslautakunta on edellyttänyt kunnanhallitukselta selvitystä edellä oleviin neljään kysymykseen. Kunnanhallitus on tulkinnut kuitenkin valtuuston päätöstä siten, että arviointikertomuksessa on tarkoitettu aiempien vuosien tapaan vastausten antamista valtuustolle. Tästä johtuen kunnanhallitus antaa arviointikertomuksessa edelletystä poiketen vastauksensa tarkastuslautakunnan sijaan valtuustolle.

Tarkastuslautakunta on tutustunut kunnanhallituksen antamiin vastauksiin vuoden 2017 arviointikertomuksessa esitettyihin kysymyksiin ja on merkinnyt ne tiedoksi.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Kunnan ja kuntakonsernin taloudellisen aseman muutoksia ja kertomusvuoden talouden tulosta kuvaavat seuraavat tunnusluvut:

	TP2014	TP2015	TP2016	TP2017	TP 2018
Toimintakulujen muutos %	0,5	3,2	2,1	1,0	6,0
Vuosikate M€	4,741	3,200	3,916	5,249	4,087
Vuosikate % poistoista	152,8	93,3	108,1	142,8	105,9
Verotulot M€	36,641	36,837	37,688	38,655	39,404
Tilikauden tulos M€	1,639	-0,226	0,292	1,573	0,228
Kertynyt ylijäämä/alijäämä M€	8,500	8,274	8,566	9,039	9,267
Omavaraisuusaste %	49,2	46,1	47,2	48,1	49,6
Lainat €/asukas	2 097	2 425	2 157	2 166	1 936
Suhteellinen velkaantuneisuus %	53,5	60,5	56,4	56,7	55,1
Konsernin omavaraisuus %	27,7	26,9	27,8	28,8	28,9
Konsernilainat €/asukas	5 246	5 202	4 975	4 933	4 790
Asukasmäärä	9 700	9 782	9 945	10 095	10 169

Talouden toteumista suhteessa talousarviossa asetettuihin tavoitteisiin on esitetty seuraavassa taulukossa:

Tuloslaskelma	TA2018	TAM2018	Toteutu- ma	Poik- keama
Toimintakate, M€	45,234	0	45,975	0,740
Verotulot, M€	38,754	0	39,404	0,650
Valtionosuudet, M€	10,121	0	10,327	0,206
Vuosikate, M€	3,602	0	4,087	0,485
Tilikauden tulos, M€	- 0,248	0	0,228	0,476
Tilikauden yli-/alijäämä, M€	- 0,248	0	0,228	0,476

Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat valtuuston hyväksymää muutettua talousarviota paremmin. Toimintakate (nettomenot) ylittivät 0,74 milj. eurolla. Tilikauden tulos ja ylijäämä toteutui lähes talousarvion suuruisena. Tilikauden tulos oli kuitenkin 1,35 milj. euroa edellisvuotta heikompi.

4. Henkilöstö 2018

Kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisen yleisohjeen mukaan toimintakertomuksessa tulee olla mm. henkilöstömäärä, sen kokonaisuusmuutos tilinpäätösvuonna, palkkojen ja palkkioiden kokonais-

summa tilikaudella sekä mahdolliset olennaiset muutokset henkilöstöä koskevissa tunnusluvuissa.

Vuoden 2018 tilinpäätöksen toimintakertomuksessa on osio *Hallinto ja Henkilöstö*. Siinä on tuotu esiin mm. Muuramen kunnan henkilöstömäärä yhdentoista vuoden ajanjaksolta ja tehtäväaluekohtainen henkilöstön määräselvitys.

Kunnan erilliseen *Henkilöstökertomukseen* on koottu henkilöstöön liittyviä tietoja vuodelta 2018 ja vertailuja myös edellisiin vuosiin. Kertomus antaa tietoa henkilöstön määrästä ja rakenteesta, henkilöstön vaihtuvuudesta, palkkauksesta ja henkilöstön kulurakenteesta.

Henkilöstökertomuksessa on kerrottu useiden toimenpiteiden osalta, mitä on tehty, mutta toteutettujen toimenpiteiden toteutumistietoja ei ole juurikaan kerrottu. Nämä puutteet osaltaan vaikeuttavat henkilöstöpolitiikan toteutumisen arviointia.

Henkilöstön vaihtuvuus on kohtuullisen suurta ja se on kasvanut hieman edellisestä vuodesta. Jotta Muurame olisi jatkossakin kiinnostava työnantaja, niin henkilöstön vaihtuvuuteen tulisi kiinnittää huomiota, esim. analysoimalla poislähtemisen syitä.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että henkilöstökertomuksen mukaan sijaisiin liittyvät kustannukset ovat nousseet huomattavasti.

Kehityskeskusteluiden suosituksen mukainen aikaväli on kerran vuodessa. Kertomuksessa ei raportoida kehityskeskustelujen toteutumista.

Henkilöstön sairauspoissaolojen määrä on ilmaistu henkilöstökertomuksessa kahdella eri luvulla. Vertailtavuuden vuoksi tieto tulisi ilmaista kunnissa yleisesti käytössä olevalla laskukaavalla. Terveysperusteiset poissaolot lasketaan Kuntatyönantajien suosituksen mukaan kalenteripäivinä.

Henkilöstökertomuksessa kuvataan henkilöstöstrategian sisältö. Strategian toteutumisen seuranta tulisi myös raportoida. Henkilöstökyselyjen toteuttaminen on mm. yhtenä strategian tavoitteiden toteutumisen arviointikeinona. Henkilöstökyselyjen toteutumisia ei ole raportoitu. Tarkastuslautakunta esittää lisättäväksi henkilöstöstrategiaan myös Liikkuva Muurame –tavoitteita.

Henkilöstökertomuksessa ei kaikilta osin ole noudatettu Kuntatyönantajien suositusta henkilöstökertomuksen sisällöstä.

5. Konserniohjeistus ja konsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Kuntalain mukaan valtuusto päättää (14 §) omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Konserniohjeen sisällöstä säädetään kuntalain 47 §:ssä.

Muuramen kunnan konserniohje on hyväksytty valtuustossa 28.8.2017 ja se on astunut voimaan välittömästi. Konserniohjeessa edellytetään, että Muura-

men kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta järjestetään Muuramen kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta huomauttaa edelleen, että kunnan sisäisen valvonnan ohje on vuodelta 2006 ja se tulisi päivittää. Päivityksen yhteydessä tulisi kiinnittää huomiota siihen, että ohjeeseen kirjataan myös riskienhallintaa koskevat vaatimukset.

Konsernin lainakanta sisältää kunnan lainojen lisäksi tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien lainat omistusosuuden mukaan. Konsernin lainakanta aleni hieman edellisestä vuodesta ja oli vuoden lopussa 49,0 milj. euroa (2017: 50,0 milj. euroa; 2016: 49,0 milj. euroa). Konsernilainat olivat asukasta kohti 4 790 euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 4 933 euroa. Konsernin omavaraisuusaste oli 28,9 % (2017: 28,8 %).

Tytäryhteisöjen omistajaohjauksen ja konsernivalvonnan yhteydessä on tärkeää seurata kuntakonsernin talouden ja velkaantumisen kehitystä, jotta tytäryhteisöjen toimintaedellytykset on mahdollista turvata pitkällä aikavälillä.

Vuotta 2018 koskevan tilinpäätösasiakirjan mukaan Muuramen kunnan konserniin kuuluvat konserniyhtiöinä Muuramen Lämpö Oy, Muuramen Vuokra-asunnot Oy, Kiinteistöosakeyhtiö Muuramen Elämänkaari, Kiinteistöosakeyhtiö Hakamuurame, Kiinteistöosakeyhtiö Muuramen Kettula ja Kiinteistöosakeyhtiö Muuramen virastotie.

Toimintakertomuksessa on edellisiä vuosia selkeämmin esitetty kunnan tytäryhtiöille asetettujen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumiset.

6. Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuosi 2018 oli ensimmäinen kokonainen vuosi, jolloin toimittiin vuonna 2017 päätetyn uuden organisaatirakenteen mukaisesti.

Uudistuksen taustalla oli syksyllä 2016 valmistunut Muuramen kunnan strategia. Uudessa strategiassa painopistealueina ovat *Palvelut ja hyvinvointi* sekä *Elinvoima ja kestävä kasvu*. Uusi päätöksenteko-organisaatio valmisteltiin näiden kahden strategisen painopisteen pohjalta.

Tarkastuslautakunta esittääkin, että lähitulevaisuudessa toteutettaisiin uuden organisaatiorakenteen toimivuuden kriittinen tarkastelu niin, että onko uudistus vastannut sille asetettuja tavoitteita päätöksenteon ja johtamisen osalta sekä kuntalaisten saamina parantuneina palveluina. Hyvinvointi Liikelaitoksen tarkoituksenmukaisuutta toimia liikelaitosmuodossa tulisi myös arvioida verrattuna perinteiseen lautakunnan alaisuudessa toimimiseen. Kuntastrategian seuraavaa tarkastelua varten on syytä jo hyvissä ajoin kirjata mahdollisia tarpeita sen kehittämiseksi.

Toimintakertomuksessa eikä talousarviossa ole esitetty valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumisia elinvoiman ja kestävä kasvun palveluja lu-

kuun ottamatta. Muiden keskeisiä palveluja tuottavien osalta toimintakertomuksessa oli vain kunnanhallitukseen tai lautakuntaan nähden sitovien tavoitteiden toteutumisten esittelyä. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan toiminnallisia tavoitteita määrärahojen lisäksi tulisi olla valtuustoon nähden sitovasti asetettu kaikille keskeisille palveluille.

Vuoden 2018 toimintakertomukseen sisältyy liian paljon tekstiä, jotta siitä lyhyesti kiteytettynä saisi oikean kuvan kunkin palvelualan toiminnan toteutumisesta. Tarkastuslautakunta esittääkin, että toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen osoitetaan konkreettisilla mittareilla ja tarvittaessa lyhyillä teksteillä täydentävästi kuvaten. Toimintakertomuksen sisältöä tulisi kaikilta osin lyhentää ja selkeyttää ja näin sen luettavuutta parantaa.

6.1. Kunnanhallitus

Vuoden 2018 talousarviossa ei ole kunnanhallituksen alaisille toiminnoille valtuustoon nähden sitovia tavoitteita. Kunnanhallitukseen nähden sitovia tavoitteita on kunnanhallitukselle ja tukipalveluille.

Hallinnon osalta on toteutunut siinä mielessä oikeusvarma hallinto, että hallinto-oikeuksista ei ole tullut hylkääviä tai muuttavia päätöksiä. Sähköisten asiointipalveluiden lisääminen on ollut myös tavoitteena ja sen osalta on laajenuksia tapahtunut. Sisäisten palvelujen osalta on myös henkilöstöhallintoon otettu käyttöön uusi järjestelmä samoin kuin viranhaltijapäätösten osalta. Henkilöstöhallinnon sähköisissä palveluissa on ollut käynnistysvaikeuksia.

Kunnan edustajat ovat olleet mukana maakunta- ja sotevalmisteluissa asianmukaisesti sekä muissakin seutu- ja maakunnan kattavissa yhteistyöhankkeissa. Muuramesta on edustus lähes kaikkien seudun ja maakunnan kattavissa toimielimissä tai hallituksissa. Näiden jäsenten kautta tulisi viedä yhteistyöorganisaatioon kunnan kannalta keskeisiä tavoitteita.

Tarkastuslautakunta esittää, että kuntalaisille luotaisiin mahdollisuus sähköisesti ottaa kantaa kunnassa valmisteilla oleviin ja pian päätettäväksi tuleviin kuntalaisten kannalta merkittäviin asioihin.

Määrärahojen osalta kunnanhallituksen alainen toiminta kokonaisuutena toteutui talousarvion mukaisesti.

6.2. Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan järjestämisvastuulle kuuluu kunnan palveluista seuraavat:

- opetus ja kasvatus
- liikkuva Muurame
- kulttuuri- ja nuorisopalvelut
- sosiaali- ja terveystalvet

- tuki- ja joukkoliikennepalvelut

Vuoden 2018 aikana toteutettiin palveluverkkoselvitys, jonka painopisteenä olivat koulut ja päiväkodit.

Lautakunta toimii sosiaali- ja terveystoimen osalta myös ns. tilaajalautakuntana, koska varsinaisista näiden alojen palveluista vastaa Muuramen Hyvinvointi – liikelaitos. Lautakunta asetti näihin palveluihin kuitenkin kaksi keskeistä palvelutavoitetta, jotka olivat: Vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin edistäminen ja niin, että työmarkkinatukea saavien määrä olisi alle 20 % työttömistä työnhakijoista. Toisena tavoitteena oli hoitoon pääsy hoitajalle enintään 7 vuorokauden sisällä ja lääkärille enintään 14 vuorokauden sisällä. Kumpikaan tavoite ei täysin toteutunut.

6.2.1. Varhaiskasvatuspalvelut

Muuramen varhaiskasvatuksen nettomenot alittuivat 56 356 eurolla. Päivähoitossa olleiden lasten lukumäärä kasvoi edellisestä vuodesta hieman.

Muuramen kunnan oman palvelutuotannon piirissä lapsia on varhaiskasvatuksessa alle 60 % ja yksityisesti hoidettuja joko palvelusetelin tai ostopalvelun piirissä olevia yli 40 %.

Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet viisi vuotiaiden lasten koko ikäluokan osalta varhaiskasvatuksen palveluihin osallistumisessa. Tavoitteiden mukaan lasten vanhempia on kuultu mm. yksilöllisten varhaiskasvatussuunnitelmien teossa.

6.2.2. Perusopetus

Perusopetuksen talousarviomäärärahat toteutuivat menojen ja tulojen osalta varsin tarkasti.

Perusopetuksen painopistealueina ovat olleet uuden opetussuunnitelman mukaisen oppimisen ja arvioinnin käytäntöjen vakiinnuttaminen sekä tvt-oppimisen ja Liikkuva koulu –ideologian vahvistaminen. Opetusryhmien kohdullisena pitämiseksi panostettiin sekä opetushenkilöstön määrään. Opetusryhmien koko ei toteutunut tavoitellulla oppilasmäärällä (18,5). Myöskään henkilöstön työhyvinvointikyselyä ei toteutettu suunnitellussa aikataulussa. Opetushenkilöstön digivalmiuksien lisäämiseen panostettiin. Liikkuva koulu toimintaa toteutettiin myös. Määräaikaisesti vuosille 2018-2019 perustettiin yksilöllisen opetuksen pienryhmän tarpeiden kasvuun uusi YPR –ryhmä.

Yläkoululaisille opetettiin ymmärtämään terveellisten elämäntapojen vaikutusta omaan terveyteen. Koululaisten psykiatriseen hoitoon panostettiin lisäresurssein.

Lautakunnan määrittämien toiminnallisten tavoitteiden osalta perusopetuksessa saavutettiin asetetut tavoitteet varsin hyvin.

Tarkastuslautakunta kävi tutustumassa vuoden aikana kunnan useisiin palvelurakennuksiin ja haastatteli niissä työskenteleviä henkilöitä. Kouluissa käynnit

antoivat myös hyvää taustaa kirjallisten raporttien lisäksi arvioida toimitiloja ja toimintaa. Lautakunta on edellisessä arviointikertomuksessa esittänyt huolen Mäkelänmäen alakoulun teknisen kunnan osalta. Nyt kouluun suunnattua investointia on päätettykin aikaistaa niin, että suunnittelu aloitetaan vuonna 2019.

6.2.3. Muuramen lukio

Muuramen lukio on edelleen vetovoimainen ja suosittu lähilukio, jonka kokonaisopiskelijamäärä oli 225. Oppilasmäärä on korkea lukion toimitiloihin nähden.

Muuramen lukion toiminta ja talous toteutuivat hyvin.

Muuramen lukio on ottanut hyviä askelia näyttämällä esimerkkiä kunnan strategian toteuttamisessa. Opiskelijat ovat laajasti mukana lukion kehittämisessä.

Lukion hanketoiminta on jatkunut aktiivisena ja hankkeisiin on saatu ulkopuolista rahoitusta. Muuramen lukiossa on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan viety Muuramen kuntastrategian mukaisesti LiikkuvaLukio -ideaa eteenpäin monilla teoilla.

Tarkastuslautakunta ilmaisee huolensa resurssien ja tilojen riittävydestä opetuskäyttöön.

6.2.4. Liikkuva Muurame

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan Liikkuva Muurame on vakiinnuttanut toimintansa muuramelaisissa kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Toimintavuoden aikana on panostettu myös muiden väestöryhmien ja erityisesti seniori-ikäisten liikunnan edistämiseen. Tarkastuslautakunta katsoo, että Liikkuva Muurame tulee kuntastrategian mukaisesti kohdistaa entistä tehokkammin kaikkiin ikäryhmiin ja toimintoihin.

Liikkuva Muurame nettomäärärahoista jäi käyttämättä lähes 200 000 euroa.

6.2.5. Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

Kulttuuri- ja nuorisopalvelujen eri palvelualat ovat nettomäärärahojen käytössä noudattaneet talousarviota varsin hyvin.

Kirjaston omatoimikirjastovalmiuksia on parannettu, joka laajentaa kirjaston käyttömahdollisuuksia. Yhdessä kulttuuritoimen kanssa käynnistettiin uutena toimintona Meidänkirjasto –tapahtumat, joiden tavoitteet ovat hyviä.

Nuorisopalvelut sai kertomusvuoden aikana uudet toimitilat, joihin tarkastuslautakunta tutustui. Tilat ovat hyvät ja mahdollistavat erimuotoiset harrastukset. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että tilat ovat lähes tyhjiään päiväsaikana. Lautakunta esittääkin, että tiloissa voitaisiin tuona hiljaisena aikana järjestää muutakin toimintaa, kuten eläkeläisten kerhoja.

6.3. Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta

Elinvoiman ja kestävän kasvun palveluille oli valtuustoon nähden sitovia tavoitteita uusien yritysten määrässä, riittävä kaavoitusreservi asuintonteille kaikissa taajamissa sekä seutukunnan edulliset taksat. Tavoitteet saatiin kohtuullisen hyvin toteutettua.

Lautakunnan kokonaismäärärahat toteutuivat nettomenojen osalta lähes talousarvion mukaisesti.

6.3.1. Lautakunnan hallinto

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan tehtävänä on vastata ja järjestää palvelut, jotka koskevat kunnan elinkeinoelämän edistämistä, maankäytön suunnittelua, rakentamisen suunnittelua, rakentamista/rakennuttamista, mittaustointia, rakennusvalvontaa, ympäristönsuojelua, ympäristöterveydenhuoltoa, palo- ja pelastustointia, katuja, yksityisteitä, vesihuoltoa ja jätehuoltoa.

6.3.2. Infra ja mittaus, luvat ja valvonta, maankäyttö ja elinkeinot, jätehuolto sekä muu toiminta

Rakennusvalvonnan osalta lupamäärät ja katselmukset ovat vähentyneet arvioidusta määrästä. Määrän kehitys kuvaa suhdanteiden ja sitä seuraavan rakentamisvilkkauden tilaa.

Elinkeinoelämän edistämisen toimialalla on kunnan strategiassa määritelty vuoteen 2021 mennessä nostaa elinvoima kunnan keskeiseksi menestystekijäksi. Keinoina on mainittu mm. elinkeinoelämän kehittäminen ja sen kasvun tukeminen. Suomen Yrittäjien elinkeinopoliittisen mittariston mukaan Muurame ylsi vuonna 2018 pienten kuntien sarjassa koko maan kärkeen. Yhtään teollisuustonttia ei myyty vuonna 2018. Tonttitarjonnan parantuessa vuonna 2019 on odotettavissa tonttikysynnän vilkastumista. Uusia yrityksiä kuntaan perustettiin 59 kappaletta vuonna 2018. Omakotitontteja myytiin 13.

6.4. Muuramen hyvinvointi -liikelaitos

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä sitä, että Muuramen hyvinvointi -liikelaitos seuraa jatkuvasti esim. hoitopääsyttilannetta ja asiakastytyväisyyttä sekä työntekijöiden työtyytyväisyyttä. Näiltä osin palvelut toimivat hyvin.

Liikelaitoksen alijäämä oli 1,6 milj. euroa, joka kuvaa kunnan talousarvioon varaan määrärahan ja toteutuneiden nettokustannusten erotusta. Koska liikelaitos ei kata kustannuksiaan juurikaan kuntatalouden ulkopuolelta se toimii kunnan muiden toimialojen tapaan. Tarkastuslautakunta esittää harkittavaksi, onko liikelaitosmuotoiselle toimintatavalle erityisiä perusteita vai voitaisiinko

sosiaali- ja terveystoimi järjestää ja tuottaa suoraan lautakunnan alaisuudessa.

Erikoissairaanhoidon menojen ylitys oli 1,12 milj.euroa, mitä voi pitää varsin suurena ylityksenä.

Liikelaitoksen toiminta on vakiintunut hyvälle tasolle. Hoitoon pääsy on hyvä, kustannusten osalta eräillä palvelualoilla on talousarviovajausta. Toisaalta tulee arvioida, tuleeko peruspalveluihin panostaminen kuitenkin halvemmaksi jos niistä palveluista tinkiminen aiheuttaa palvelujen lisääntymistä esimerkiksi erikoissairaanhoidossa tai muissa kallimmissa palvelumuodoissa.

Tarkastuslautakunta nostaa esille erityisesti vanhusten hoidon määrän ja laadun riittävyys arvioinnin. Pystytäänkö kunnan tuottamin palveluin riittävästi vastaamaan kasvavaan vanhuspalvelukysyntään ja onko riittävästi resursseja valvoa ostopalvelujen laatua. Lautakunta esittääkin, että ostopalvelujen osalta sopimuksen mukaiset palvelurikkomukset sanktioidaan riittävän korkeiksi, että yksityisillä palvelutuottajilla on pakottava tarve tuottaa palvelut sovitun mukaisesti.

Vanhustenhoitoon liittyen tarkastuslautakunta pitää erityisen tärkeänä, että vanhusten hoidossa työskentelevien henkilöiden työssä jaksamiseen, riittävään henkilöstömäärään ja työhyvinvointiin kiinnitetään erityistä huomiota.

Toisena asiana tarkastuslautakunta nostaa esille kysymyksen lastensuojelun tilasta. Onko riittävästi panostettu ennaltaehkäisevään työhön lasten ja heidän perheidensä osalta.

6.5. Eriytetty vesihuolto

Kunnan vesihuoltolaitos on taloutensa osalta kunnan sisällä kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan vesilaitos on taloudellisesti vakaalla pohjalla. Tämän perusteella vesilaitoksen tulee erityisesti varmistua siitä, että vesi- ja viemäriverkosto pidetään toimintavalmiudessa esim. erillisen saneeraussuunnitelman avulla ja huolehtia siitä, että ylimääräistä korjausvelkaa ei pääse kertymään.

7. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain (410/2015) 14 §:n mukaan valtuuston tehtävänä on mm. päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Lisäksi hallintosäännössä tulee antaa tarpeelliset määräykset sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta.

Muuramen kunnan päivitetty hallintosäätö on hyväksytty 15.5.2017 ja se on ollut voimassa 5.6.2017 alkaen. Hallintosäätöön on kirjattu kunnan johtamisjärjestelmään (2 §) liittyen, että kunnanhallitus huolehtii kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Liikelaitoksessa liikelaitoksen johtaja (21 §) huolehtii sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Hallintosäännön 86 §:n mukaan kunnanhallitus mm. vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat.

Edellisten vuosien tapaan tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnanvaltuuston tulisi päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista kuntalain edellyttämässä laajuudessa. Asian valmistelu tulisi käynnistää mahdollisimman pian. Kunnanhallituksen tulisi uusia myös sisäisen valvonnan ohjeet.

8. Kuntastrategia ja sen toimeenpanon seuranta

Kuntalain (410/2015) 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntalaissa on määritelty seitsemän eri osa-aluetta, jotka kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Kunnan talousarvio ja –suunnitelma tulee laatia siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Muuramen kunnanvaltuusto hyväksyi elokuussa 2016 uuden kuntastrategian vuosille 2016–2021. Kuntastrategia on nimeltään Mahdollisuuksien Muurame – elinvoiman edelläkävijä. Kuntastrategia jakautuu kahteen keskeiseen painopisteeseen, jotka ovat *elinvoima ja kestävä kasvu* sekä *hyvinvointi ja palvelut*.

Lisäksi kaiken toiminnan pohjaksi on valittu viisi läpileikkaavaa teemaa, jotka näkyvät kunnan kaikessa toiminnassa.

Läpileikkaavat teemat ovat:

- Tasapainoinen talous
- Muuntautumiskykyinen ja kokeileva organisaatio
- Uuden teknologian hyödyntäminen
- Vastuullinen, aktiivinen ja osallistuva kuntalainen sekä
- Liikkuva Muurame -toiminta.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan strategia ei ole vielä kunnolla jalkautunut päivittäisiin toimintoihin.

Kuntalain mukaan kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Tällä hetkellä ei käy selkeästi ilmi, miten kuntastrategia arviointineen ja seurantoineen on käytännössä valuttu tulosaluetasolle.

9. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää seuraavista arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2019 syyskauden valtuuston kokouksissa:

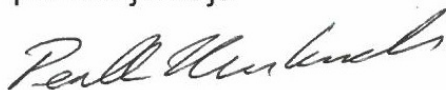
Neljä keskeistä asiaa, johon tarkastuslautakunta edellyttää kunnanhallituksen vastinetta:

- 1) Millä keinoin Muuramen kunnassa voidaan lisätä strategian mukaisia tavoitteita toimialoilla, joiden mukainen toiminta edistää pitkällä aikavälillä kuntalaisten hyvinvointia ja menestymistä?
- 2) Kuntalaisten asiakaskyselyissä saadaan selville näkemyksiä kunnasta ja kunnan palveluista. Miten Muuramen kunta voisi lisätä eri keinoin kuntalaisten osallisuutta ja osallistumismahdollisuuksia.
- 3) Erikoissairaanhoidon kustannusten jatkuva ylittyminen suhteessa vuosittaiseen talousarvioon
- 4) Kaikkien toimielinten ja lautakuntien osalta ei ole vuoden 2018 talousarviossa asetettu valtuustoon nähden sitovia tavoitteita, joiden toteutumista voisi arvioida. Miten kunnanhallitus aikoo vastaisuudessa ohjeistaa eri toimielimiä omissa talousarvioehdotuksissaan esittämään kuntastrategiaan perustuvia toiminnallisia tavoitteita, joista valtuusto voisi palvelualaa koskien sitovasti päättää

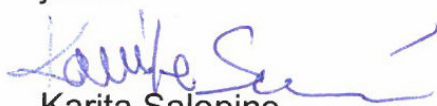
Muuramessa 28.5.2019

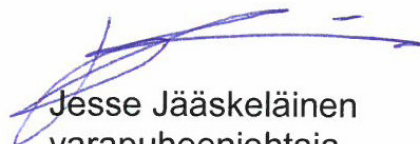
Marianne Lukkarila
puheenjohtaja

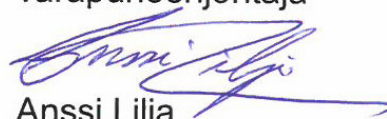
Pentti Haukimäki
jäsen

Karita Salopino
jäsen

Jesse Jääskeläinen
varapuheenjohtaja

Anssi Lilja
jäsen